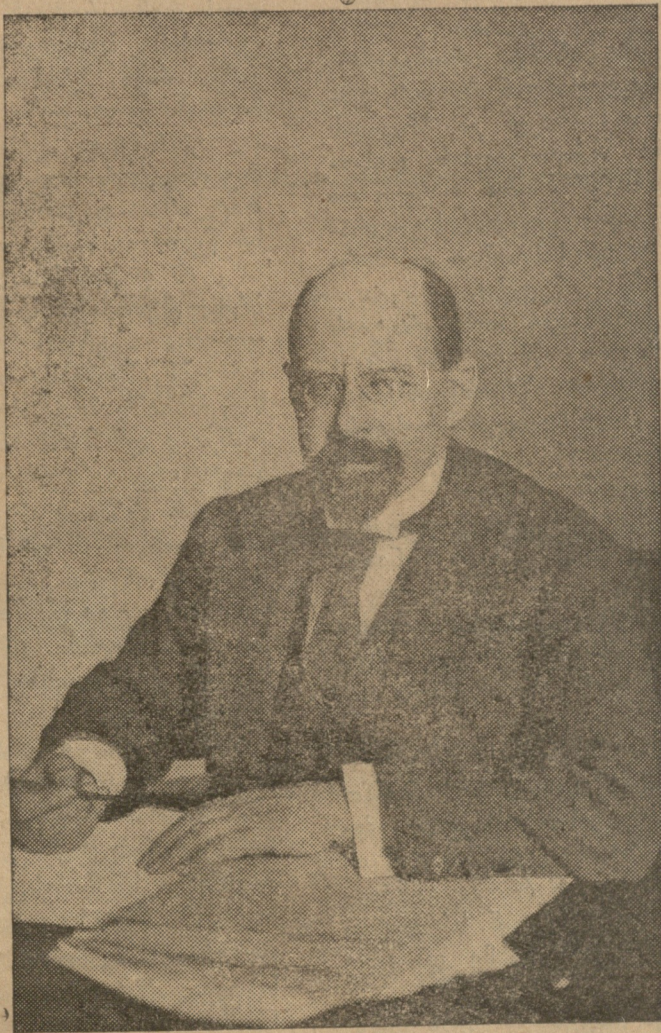

ემილ ჯანდერვალდი

184.

№

42

1920 წ.

სექტემბრის 26

ფასი 50 გ.
1920 წ.
სექტემბრის 26
9930.

ემილ ჯანდერვალდი

არ არის ქართველი (და მით უმეტეს გურული) რომ ემილ ჯანდერვალდეს სახელი არ გაეგნოს. ახლა ბედმა გაგვიღიმა და ვგონებ ბევრი ქართველი არ დარჩება რომ ემილ ჯანდერვალდე ცოცხალი არ ხახოს და მისი სიტყვის მოსმენით არ აღფრთხვანდეს.

ემილ ჯანდერვალდე 1866 წელში დაბადებულა და ცოტა ხნის შებდეგ დაუარსებია ბელგიის მუშათა პარტია. 1885 წლიდან ის ამ პარტიის ცენტრალურ კომიტეტის წევრათ ითულებს და მუშათა მოძრაობას ხელმძღვანელობს. ემილ ჯანდერვალდე ასე ვსთქვათ ბელგიის ნოვა, აქლია მხლელად მთავრობის თაემჯდამარეობა.

ემილ ვანდერველდე მუდმივი თანამშრომელი იყო საქრთაშორის სოციალისტური კანგრესების, ხოლო საქრთაშორის ომის დაწყებამდე ითვლებოდა მეორე ინტერნაციონალის ბიუროს თავმჯდომარეთ.

ვანდერველდე ისეთი ორატორული ნიჭით არის შეპყვნილი, რომ უკეთეს ის ქართველი ყოფილიყო და ქართველთა ჩვეულებებისაზე ლაპარაკში ზომიერება არ სცოდნოდა, მთელი ჩვენი რესპუბლიკა დიდ განსაცდელში ჩაყარდებოდა.

ემილ ვანდერველდეს ერთი დიდი და მიუტკეპებიანი ნაკლი აქვს.—ის არ სჯამს ღვინოს! არ სჯამს არც თეთრს,

არც წითელს, არც „თელანს“, არც „ნაფარეულს“! რაც ჩვენ მთრთოლვარე ხელით ამ სტრიქონებს ვწერთ, ემილ ვანდერველდე კახეთის შუა-გულში, წინანდლის სახელმწიფო მამულში იმყოფება. ვინ იცის, იქნებ მოგვხვდეს განგებამ, იქნებ იმჟამელს კახეთის მომხიბლავმა ჭაქრმა და ემილ ვანდერველდე კახეთიდან ნამდვილ თანამგობრად სოციალისტად დაგვიბრუნდეს. ეგვლა ქართველი, რომელიც ამ ხნის განმავლობაში სადღეგრძელად ემილ ვანდერველდის მიერთმევს, ვაღდებულის სხვათა ბედნიერებათა შორის უსურვას მას ამ მიუტკეპებელ ნაკლისგან განკურნება.

საღამი კვირვას სტუმრებს!

საყვარელო ამხანაგებო!

საქართველოს დემოკრატია ძლიერ მოხარულია თქვენი მობრძანებით და მისი აქ დახვედრით, ვინაიდან შესაძლებელი იყო თქვენს მაგივრათ ჩვენს სამშობლოში სხვა ვინმე მობრძანებულიყო, ხოლო ჩვენს მაგივრათ აქ სხვა ვინმე დახვედროდა...

ვერ დავმალავთ თქვენს წინაშე, ამხანაგებო, რომ მზე მართლაც აღმოსავლეთიდან ამოდის, დასავლეთით ჩადის, ჩრდილოეთისაკენ კი ჩრდილს აყენებს. მიუხედავად ამისა საქართველოს დემოკრატია მუდამ დასავლეთისკენ ექირა თვალი და განამარტო დემოკრატიას!.. ქართველი არისტოკრატია იქით იქირობოდა დიდის სასოებით და პირველად თქვენ გაუცრუეთ მათ იმედები.

ამხანაგებო! თქვენ ქართველი დემოკრატის შესახებ ათას გვარი უმართლო ამბავი გსმენიათ: დასავლეთის რევოლუციონერთა აზრით ჩვენ ვჩაგრავთ და ვავიწროვებთ ბოლშევიკურ რუსეთს. ხოლო რეაქციონურ დასავლეთის სიტყვით მოსვენებას არ ვაძლევთ სადენიკინო რუსეთს.

საქართველოს დემოკრატია ჩვენის პირით საჯაროთა და გულახდით აცხადებს თქვენს წინაშე, რომ—

1) საქართველოს რესპუბლიკას არასოდეს არა ჰქონია იმპერიალისტური განზრახვა ყოფილი რუსეთის ბოლშევიკური თუ სადენიკინო ნაწილი თავისი ტერიტორიისთვის შემოგერთებია.

2) საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკას არასოდეს არ განუზრახავს ევროპის საშინაო საქმეებში ჩარევა, არა თუ თავისი სამხედრო ძალებით, დიპლომატიური გზითაც კი, რადგან ის ჩვენი ურიცხვი დიპლომატიური წარმომადგენლები, ევროპას რომ კალიასავით შესევინან, სრულიად უწყინარი ხალხია: არც აკეთებენ რასმე და არც აშავებენ.

3) კატეგორიულად ვაცხადებთ თქვენს წინაშე, ძვირფასო ამხანაგებო, რომ საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკას აინუნშიაც არ მოსვლია ამერიკის შეერთებულ შტატებისათვის დამოუკიდებლობის წართმევა და მისი მექსიკის საზღვრებში მომწყვდევა. მეტსაც ვიტყვით: საქართველოს არა სურს ზემოხსენებულ რესპუბლიკაზე არც მანდატის აღება. ყოველივე ამის შემდეგ თქვენთვისაც და ჩვენთვისაც განსაცვიფრებელი

უნდა იყოს ის დაუმსახურებელი არა მეგობრული კილო საქართველოს შესახებ, რომელიც გამოთქმულია ამხანაგი ვილსონისა და კოლბის უკანასკნელ ნოტაში.

4) დასასრულ მეგობრულის გულწრფელობით აღვიარებთ თქვენს წინაშე, რომ საქართველოს დემოკრატია მუდამ აფიქრებდა დასავლეთ ევროპის პროლეტარიატის ბედ-იღბალი და ამის გამო არცა ჰქონია განზრახვა მისთვის ეკონომიურ-პოლიტიკური ბლოკადა დაერთყა.

ქართველ დემოკრატიას ჩინებულათ ახსოვს რუსთაველის სიტყვები: „რასაცა ვასცემ შენია, რაც არა—დაკარგულია“-ო და მზათ არის თავისი წვლილი მიაწოდოს თავის უფროს ამხანაგებს.

ის დიდის სიამოვნებით დაუთმობს ინგლისის პროლეტარიატს საკმაო სამხედრო მასალას (ხანჯლებს, „ბერდანის“ და „მაქახელას“ სისტემის თოფებს, შუბებს) რომელიც ჯარისა და გვარდიის საწყობებში მოგვეპოება. ბოდიშს ვინდით, რომ ტანკები დი ზარბაზნები არა გვაქვს, თორემ მტრისთვის არა გვშურს არა თუ მოყვრებისათვის.

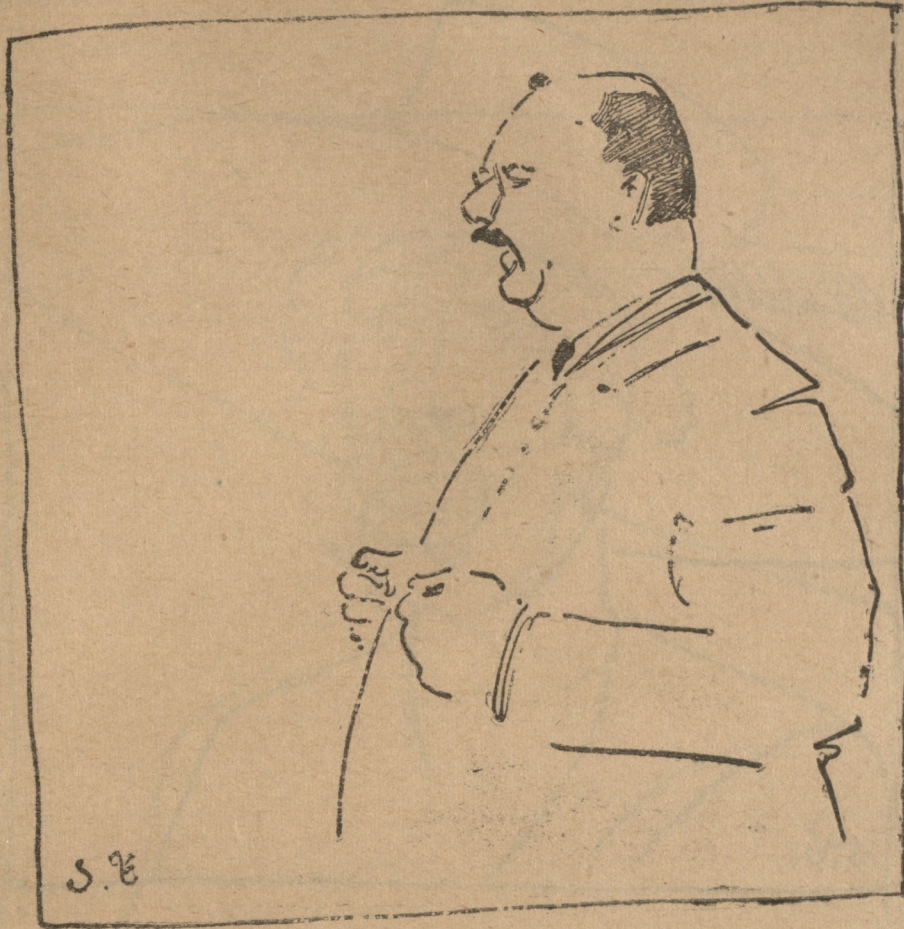
არ გვშურს ინგლისის მუშებისათვის, (ეს კარგათ დაინხომოს ამხანაგმა შოუმ) არც ფართლელობა (ხონური შალი, დარაიები) არც ხორბლელობა (ფეტვი, ღომი, ქერი) არც საქარხნო ნაწარმოებნი (შამფურები, მაშები, ზედადგრები), შოკოლადებზე კი უკაცრავათ ვართ და ნუ დაგვემდურებიან.

არაფერი გვშურს საფრანგეთის დემოკრატისთვისაც: ჩვენ მზათა ვართ თვით ამხანაგი რენოდელის ხელით გაუგზავნოთ მათ (თუ გზაში არ შესვამს) რამოდენიმე საპალნე ღვინო და აგრეთვე დიდძალი საყნოსავ-სასხურებელი სურნელოვანი სითხეები ნაფარეულის სახელმწიფო მამულებიდან.

ჩვენს ძვირფას ბელგიელ მეგობრებს თავისუფლად შეუძლიათ ისარგებლონ ტყიბულის ქვანახშირით, ბორჯომის ტყეებში ნეკერჩხლიდან გამოწურული შაქრით და ყველა იმ მედიკამენტებით, რომელიც ჩვენს კარაბადინებში გვიწერია.

აი, ამხანაგებო, ჩვენი გულის ნადები და ჩვენი სურვილები. დარწმუნებული ვართ, თქვენ უჩვენოდაც დაინახავდით ყოველივე ამას და სახლში დაბრუნების დროს გადასცემთ დასავლეთის მუშათა კლასს ქართველი დემოკრატის საღამოთან ერთად „ეშმაკის მათრახის“ მეგობრულ ამბორსაც.

ეშმაკი და თავუნა

„საქართველოში ჩვენ ჩამოვედით იმ მიზნით, რომ გავეცნათ თქვენს მუშაობას, რათა შემდეგ დაებრუნდეთ და ჩვენ მუშათა კლასს გავაცნოთ ის, რაც თქვენ გაგიკეთებიათ. საკმარისი არ არის ვთქვათ, რომ ჩვენ მოხარული ვართ თქვენი შეხვედრით. არა, ჩვენ ვამაყობთ იმით, რომ თქვენი

სტუმრები ვართ. თქვენი ნაყოფიერი მუშაობა ფრიად საყურადღებო იქნება ევროპის მუშათა კლასისათვის. თქვენი გამარჯვება ჩვენი გამარჯვებაც იქნება. გისურვებთ მომავალშიაც წინსვლედობას და გამარჯვებას.“

ტომ შოუ (მუშათა სსსსხე).

დელეგატები

მოდინან მოღალატეები, გამცემლები, იუდა ისკარიოტლები—კაუცკი, ვანდერველდე, რენოდელი და სხვები...

(„კომუნისტი“)

ამხანაგებო! პირადათ მე და ჩემი ამხანაგების სახელით ამხანაგურ საღამოთ ვეგებები აღმოსავლეთის ხალხთა ყრილობას.

(ენვერფაშას სიტყვა)

უცნაურ შემთხვევის გამო, თითქმის ერთსა და იმავე დროს, საქართველოსა და აზერბეიჯანს ეწვიენ სტუმრები:

კონტრრევოლუციურ საქართველოს — მოღალატე კაუცკი, გამყიდველი ვანდერველდე, მუხანათი რენოდელი და კიდევ რამდენიმე გამცემელი—სულ ათამდე იუდა ისკარიოტელი.

ყოვლად კომუნისტურ აზერბეიჯანს კი — ოსმალეთის დამსახურებული სოციალისტი ამხანაგი ენვერ-ფაშა, ყირგიზების ცნობილი მარქსისტი ამხანაგი ჩურ-ჩხელი, პოლინეზიის სახელგანთქმული კომუნისტი-თეორეტიკოსი ამხანაგი ნიაუ-ნიაუ და სხვანი მრავალნი არა ნაკლებ ძლიერნი ბურჯნი საერთაშორისო პროლეტარიატისა.

საქართველოც და აზერბეიჯანიც დიდს ამბითა და ზემით შეხვდენ თავ-თავიანთ სტუმრებს. მაგრამ საქართველოში მოსულ სტუმრების ამბავი ძლიერ სამწუხარო იყო.

აი, როგორ მოხდა მათი გამომგზავრება:

დასავლეთ ევროპის შეკავშირებული პროლეტარიატი, რიცხვით 10 მილიონამდე, გამოვიდა პარიზის ერთ-ერთ მოედანზე, ჩამწყვირვა მეორე ინტერნაციონალის წევრები და ჰკითხა:

— მიპასუხეთ გულ-ახდილათ: იზიარებთ თუ არა ჩვენი ცნობილი ბელადების და მასწავლებლების—ამხ. ორჯონიკიძის, ენვერ-ფაშას, ჩურჩხელა-

„ჩვენ ფრიად გვახარებს ის უფლებები, რომ ლითაც აღჭურვილია ქართველი ქალი. სამწუხაროდ ჩვენში ეს ასე არ არის. ინგლისელ ქალს მხოლოდ სხვისი არჩევის უფლება აქვს.

... გუშინ ჩვენ ვნახეთ ხევის ხალხი. იქ, პიტლო კლდეებში, საამურად ფრიალებს წითელი დროშები. ძლიერია ამ ხალხის ნების ყოფა და ვეჭვობ რომ რომელიმე ტირანიამ შესძლოს მისი დამარცხება, რადგან დარწმუნებული ვარ თქვენი ხალხი ისეთივე გაათურებით შეებრძოლება თავის

მტერს, როგორც აღფრთოვანებითაც გუშინ დროშით ხელში ჩვენ გვეგებებოდა.

ჩვენ ვეტყვით ინგლისის მუშებს, რომ საქართველოს მთავრობას გვერდში უდგას მუშათა კლასი, რომ ეს მუშების მთავრობაა და აშენებს თავის დამოუკიდებელ თავისუფალ სახელმწიფოს. ჩვენ იქ ხმას აღვიმალლებთ, რომ ცნობილ იქნას საქართველო, რომ ვეცოპამ ძმური ხელი გამოუწოდოს მას.

ეთელ სნაუდენი (დეუშეთი)

სა და ნიაუ-ნიაუს ტაქტიკასა და ბრძოლის მეთოდებსო?

— არაო, უბასუხეს მათ.

პროლეტარიატს სისხლი ყელში მოადგა ბრახისაგან.

— მაშ თქვენ გამცემელი იუდა ისკარიოტელები ჰყოფილხართო, დაიღრიალა მან, დაავლიჯა მოღალატეებს თმა და წვერ-ულვაში, დაპვრიხა თოკი, მისცა ხელში და უთხრა:

— მოიქეცით ისე, როგორც თქვენი წინაპარი-იუდა—მოიქცა: წაიღეთ ეს თოკი და ეხლავ თავი ჩამოიხრჩეთ უახლოეს ხეებზეო!

იუდეებმა თოკი გამოართვეს, მაგრამ თავი არ ჩამოიხრჩეს და საქართველოში გამოიპარნ.

ეს ამბავი გულუბრყვილო ქართველებმა არ

იცოდნენ, რადგან ნოე ყორდანიამ დაუმალა მათ და დიდის აღტაცებით მიიღეს სოციალ-მოღალატეები...

სოციალისტურ აზერბეიჯანს კი შეუბღალავი და უმწიკვლო ამხანაგები ესტუმრენ:

გარდა ზემოდ ჩამოთვლილ მოძღვართა საერთო ყურადღებისა და აღფრთოვანების საგნად გახდენ ჩინეთის სწორ-უბოვარი რევოლუციონერი და სოციალისტი, ამხანაგი ფან-ჯუ-სე და ბუშმენტა პროლეტარიატის წარჩინებული ორგანიზატორი, III ინტერნაციონალის პირველი მდივანი, ამხანაგი ფთფთ.

რალაც საოცარი რამ იყო შეხვედრა!

სტუმრები სადამო ჟამს ჩამოვიდნენ ბაქოში და ამხანაგმა ორჯონიკიძემ თავის ხელით აანთო

„მე, თქვენებრ მთების შვილს, შემოიძლიან გავიგო თქვენი აღტაცება. მე თქვენთან ინგლისისა და საერთოდ ევროპის მუშათა სახელით ვტოვებ

უდიდეს გრძნობებს ამხანაგობისას, გრძნობებს, როგორც კი შემოიძლია დავტოვო საქართველოს მთებში“.
 რამზეი მაკდონალდი. (სტეფანწმინდა).

ნავთის კოშკები და შადრევანები რიცხვით 127, იმის აღსანიშნავათ რომ 127 ეროვნების პროლეტარიატის წარმომადგენლები იყვნენ ჩამოსულნი.

ამხანაგმა ნიაუ-ნიაუმ, ფთფთ-მ და ჰოტენტოტთა დემოკრატიის ბელადმა ჩხვანდლუპუმ, პოლინეზიის, კეთილ იმედის კონცხისა და სამხრეთ-დასავლეთ აფრიკის შეკავშირებული პროლეტარიატის სახელით სამ-სამჯერ შემოუბრინეს ცეკვითა და ხტუნაობით თითოეულ ნავთის ჩირაღდანს და საომარი ყიყინით აღაფრთოვანეს აზერბეიჯანის პროლეტარიატი.

ეს ყიყინა დაუყონებლივ ნოტებზე იქმნა გადაღებული და საერთაშორისო პროლეტარულ სიმღერათ იქმნა დაწესებული ნაცვლათ დროგასულ ინტერნაციონალისა.

მეორე დღეს დილიდან საქმეს შეუდგენ:

უპირველეს ყოვლისა ყველა მაჰმადიანი ამხანაგი-დელეგატები, რიცხვით 375 კაცი, ერთ წყებათ ჩამწკრივდნ და რიგ-რიგობით ემთხვიენ ხელზე დიდს მოწიწებით ამხანაგ ენვერთაშას.

შემდეგ ანტანტის დამხობას შეუდგენ.

ამ მიზნის განსახორციელებლათ გააჩაღეს უზარმაზარი კოცონი, რომელზედაც დიდის ზემითა და აღფრთოვანებით დასწვეს ვილსონისა და მილიერანის გამომხატველი ტიკინები.

დაიფერფლა თუ არა ვილსონისა და მილიერანის ტიკინები, ამერიკაში და საფრანგეთში იმ წამსვე დაემზო ძველი წყობილება და საბჭოთა სოციალისტური მთავრობა დამყარდა.

მესამე დღეს მოსმინეს ბუშმენების და ჰოტენტოტების წარმომადგენელთა მოხსენებანი.

მომხსენებელთა სიტყვებიდან გამოირკვა, რომ კეთილ იმედის კონცხზე და სამხრეთ-დასავლეთ აფრიკაში დიდი ხანია სოციალისტური წყობილება ყოფილა დამყარებული: არა თუ კერძო საკუთრების ინსტიტუტი, თვით ცნებაც კი არ არსებობს იქ ასეთი საკუთრებისა, იქ არ იციან, რა არის „ჩემი“ და „შენი“ და ყოველსავე მოქალაქეს შეუძლია დიუფლოს სხვისი ნივთი, თუ ამისთვის საკმაო ძალა შესწევს.

გარდა ამისა გამოირკვა, რომ იქ სრული თანასწორობაა, ხოცვა-ჟლეტა შეუძლია აწარმოოს

„ორმა რამემ გამაკვირვა მე საქართველოში: ერთსულოვნებამ, რომელსაც ყოველი ქართველი იჩენს დამოუკიდებლობის დაცვაში და დემოკრატიული გზით თავის იდეალების განტკიცებაში, და არტისტიულმა გრძნობამ, რომლითაც ის ღრმად გამოსთქვამს თავის სიხარულს და გატაცებას.

დღეს, როცა დიდი კაპისტალისტური ქვეყნები საერთო ჰიდროშია, პატარა ერები ისრისებიან ამა თუ იმ ქვეყნის იმპერიალიტთა ქუსლებით. და სანამ არ შესულა ყველა ქვეყნები ერთა ლიგაში, სანამ არ განიარაღებულა მთელი ქვეყანა, თქვენ, თავისუფალ საქართველოს შვილებო, მშრალათ შეინახეთ თოდის წამალი საწყობებში, რომ თავი დაიცვათ, თავდასხმელნი მოიგერიოთ. ჩვენ სრულიად არ გვაკვირებს თქვენი ხელოვნების ნიჭი, რომელმაც კაცობრიობას მისცა რუსთაველი, როცა ვხედავთ ამ ბუნებას, ამ თვალწარმტაც მიდამო-

ებს. ხალხი რომელსაც აქვს ძალა და ნების ყოფა ბრძოლისა და გრძნობა თავის მრავალფეროვან ბუნებისა, არ შეიძლება მოკვდეს. როცა ჩემს თვალწინ იშლება დემოკრატიის ხელებით შექმნილი სახელმწიფო, მე არ შემიძლია არ მოვიგონო თქვენი ბრძენი ხელმძღვანელები და მით უმეტეს ის ამხანაგები, რომელნიც ეწაშენ ამ იდეისათვის და ბრძოლაში დაიხოცენ. და მათ მოგონებაზე მე მაგონდება პოეტის სიტყვები, სადაც ის ასეთ მიცვალებულებს ადარებს იმ ორთქლს, რომელსაც მიჰყავს გემი, თვით ორთქლი ქრება, მაგრამ მისი ძალა ამოძრავებს გემს და მიაქანებს ოკეანეს ერთი ნაპირიდან მეორე ნაპირისაკენ. და თქვენი დაბოცილი ამხანაგების ენერჯიაც ემზავსება ამ ძალას, ის თქვენ გამოძრავებთ“.

ჭაიხანსი (დუშეთი)

ყველამ, ამისთვის „ჩრებვიჩაიკა“ არ არის საჭირო და განუწყვეტლივი სამოქალაქო ომი სწარმოებს.

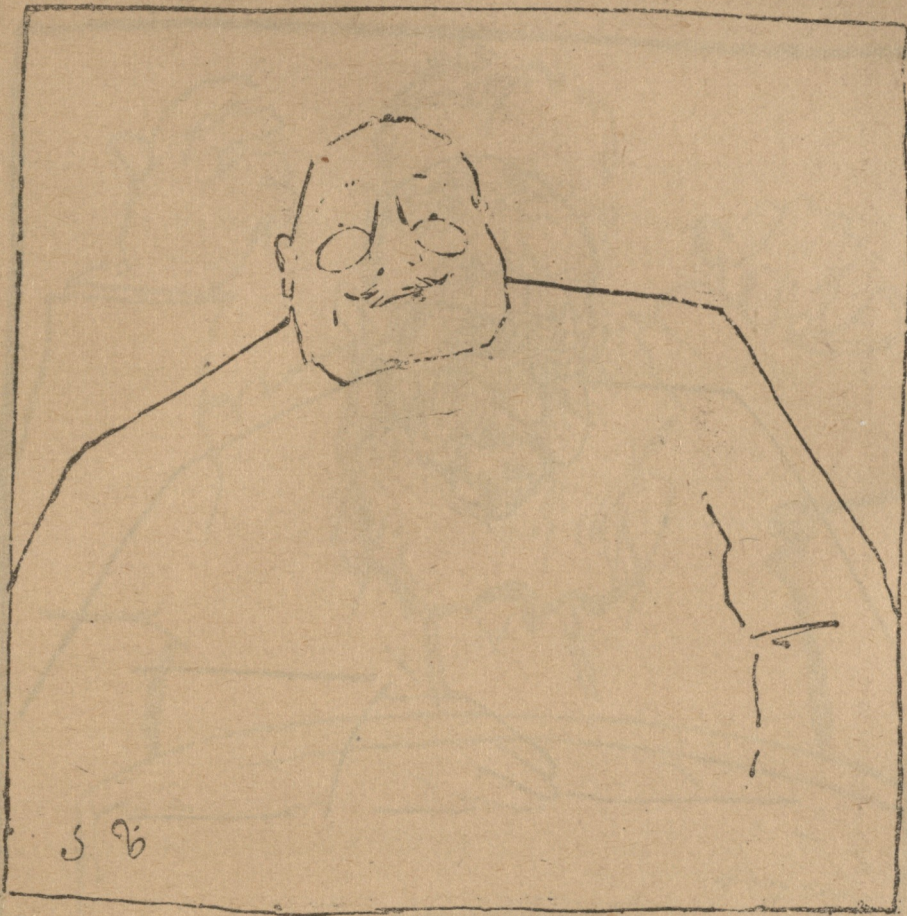
ყრილობამ აღტაცებით მოისმინა მოხსენებანი და დაადგინა, დაუყოვნებლივ შემოიღოს საბჭოთა რუსეთში და აზერბეიჯანში ბუშმენებისა და ჰოტენტოტების სოციალისტური პრინციპები

მეოთხე დღეს ამხანაგი ნიაუ-ნიაუს თხოვნით კუნძული ნარგენი დაათვალიერეს. ნიაუ-ნიაუმ აარჩია სიკვდილით დასჯილებში 400 საუკეთესო მკვდარი და შეახვევინა პოლინეზიაში წასაღებათ.

ამ უხვ საჩუქარს ზედ ეწერა: „სანოვაგე. საჩუქრათ პოლინეზიელებს წითელ აზერბეიჯანისაგან“.

დასასრულ ამ დაუვიწყარ დღეების აღსანიშნავათ ნიაუ-ნიაუსავე წინადადებით ყრილობის ყველა წევრებმა გაიყარეს ნესტოებში ლენინის სურათიანი მედალიონები.

თავუნა

„ჩვენ დარწმუნებული ვართ, რომ ხალხთა ლიგაში საქართველო დაიჭერს შესამჩნევ ადგილს,

ის ითამაშებს ამ შემთხვევაში განსაკუთრებულ როლს“.

რენოდელი (გურჯაანა)

უკრაინის დელეგაცია საქართველოში

გ ე მ ზ ე

ყველა გვირგვინოსნებმა ქედი მოიხარეს დემოკრატიის წინაშე და „ფრანც ფერდინანდი“ იძულებული გახდა თავისი ზურგით ჩამოეყვანა საქართველოში ევროპის სოციალისტთა დელეგაცია.

ხანგრძლივი მოგზაურობით დაქანცული „ფრანც ფერდინანდი“ ბათუმის მყუდრო ნავთსადგურს მიაღწა დასასვენებლად, ერთი მძლავრად ამოიოხრა და მძიმე ღუზა ხრიალით ზღვაში ჩაუშვა.

დელეგატებს გამოეღვიძათ.

— რა ამბავია?.. დაგვიშინეს?— წამოიძახა ჰიუსმანსმა და საბრძოლველად მოემზადა.

— A vos places!— დასტეკა რენოდელმა და ყველამ თავ-თავის პოზიცია დაიჭირა:

— ტომ შოუ ავაზისებური სისწრაფით აიჭრა და კაპიტანის ბაქანზე გამაგრდა.

რამზეი მაკდონალდმა გემის ცხვირს მიაშურა და სადარაჯო პოსტი აიღო.

დე ბრუკერი გემის მარჯვენა ბაგეს დაეპატრონა, ხოლო ამხანაგი ინგელსი მარცხენას.

ჰიუსმანსი კატის სიმარდით ანძის წვეროზე მოექცა, ხოლო ვანდერველდე გემის ბოლოში დაემკვიდრა.

ქალბატონი ვანდერველდეს, ჰიუსმანსისა და სნოუდენი ტრიუმში ჩაესაფრენ.

მთელი დელეგაცია, როგორც ერთი კაცი, მზათ იყო თავი გაეწირა კისკინზადეს ლაშქართან ბრძოლაში.

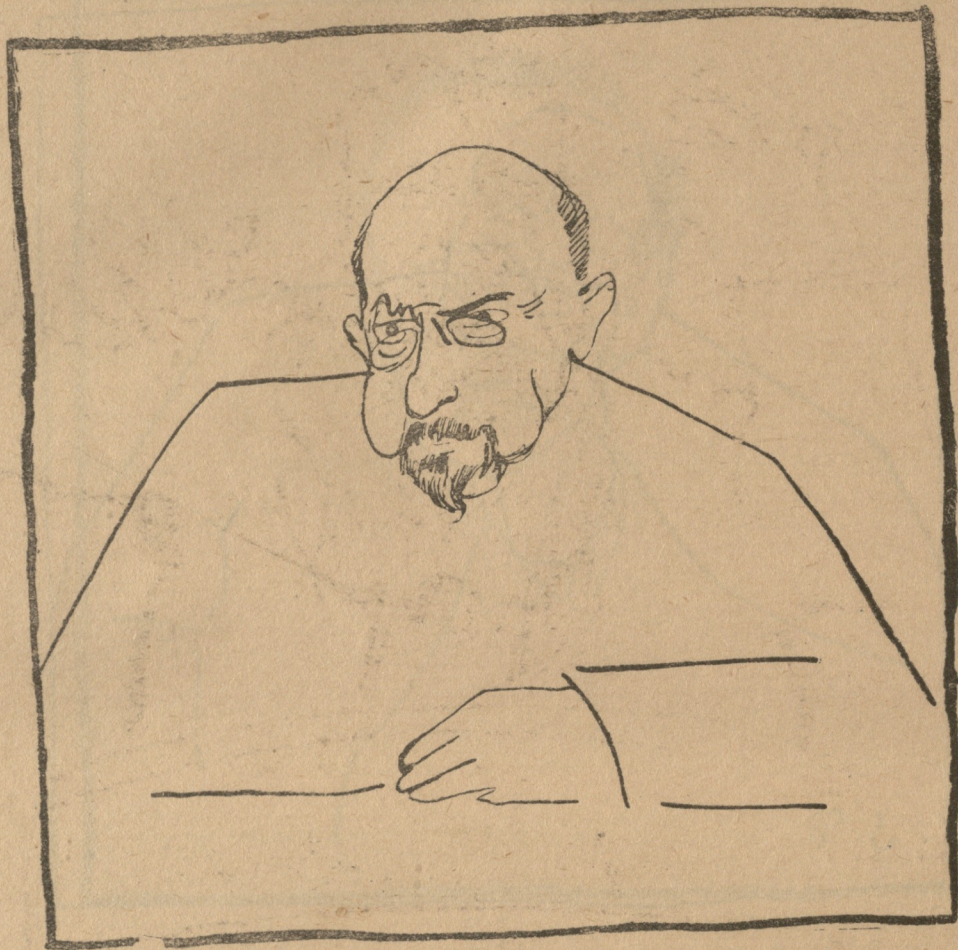
— ზღვის ნაპირები და ქუჩები მთელს ქალაქში წითლად არის შეღებილი!— აკანკალებულის ხმით წარმოსთქვა ჰიუსმანსის ასულმა და ღურბინდი ვანდერველდეს გადასცა.

— ეს კისკინზადეს ჯარის წითელი ფესკებია, მეგობრებო! აბა მზათ იყავით!— გაისმა ვანდერველდეს ფოლადის ხმა.

დელეგაციის თითოეულ წევრში ბრძოლის ხალისმა გაიღვიძა.

ბათუმის ნაპირს პატარა ნავი მოსწყდა და მისკენ გამოემართა.

საბედნიეროთ ნავი წყალ-ქვეშა არ აღმოჩნდა

„საქართველო აზიის შვეიცარიაა და როგორც შვეიცარიაში, ისე საქართველოში, დევნილნი პოულობენ თავშესაფარს. ქართველთა შორის იმდენათაა გამჯდარი თავისუფლებისადმი სიყვარული, რომ ის ყოველგვარ ტირანიას, მედგრად შეებრძოლება. მსოფლიო სიყვარულისათვის ამირანმა ზეცას ცეცხლი გამოსტაცა. განრისხებულმა ზევსმა ის კავკასიონის ქედზე მიაჯაჭვა, და ყვავ-ყორანი ჰკორტნიდა მას. ამ გვარადვე ცარიზმმა მთაზე მიაჯაჭვა საქართველო. მაგრამ ქართველმა ამირანმა გაინთავისუფლა თავი და მას აღმოუბრწყინდა წითელი რაჭრაყი სოციალური რევოლუციისა, რომელსაც საქართველო ბედნიერებისაკენ და თავისუფლებისაკენ მიჰყავს.

ვანდერველდე (სახალხო სხლი).

„თავისუფალნი საქართველოს მოქალაქენო! ჩვენ, ევროპელებს, რომელნიც ვხედავთ ამ კავკასიონის მწვერვალებზე აფრიალებულ წითელ ღროშებს, აღარ გვაკვირებს ეგ სანახაობა, ვინაიდან თქვენი ბრძოლა თავისუფლებისათვის თავდებია ამ სიმშვენიერისა. თქვენ მიერ ევროპისაკენ გაწვდილ ხელებს მაგრათ ჩამოგართმევსთ ევროპის მუშები და ჩვენს კავშირს ამიერიდან ვერავითარი ძალა ვეღარ გასწყეტს“.

ვანდერველდე (სოფელა სიონი).

და არც ნავოსნები ჰგავდენ სამტროთ განწყობილებს.

— აღსდევ, ბედკრულო შრომის შვილო! — გაისმა ნავზე ინტერნაციონალის ჰანგი და ისიღორე რამიშვილმა ძვირფასი სტუმრები ნაპირზე მიიპატიჟა.

ბათუმში

ზღვის ნაპირისა და ბათუმის ქუჩების სიწითლე კისკინზადეს ფესკებისა კი არ იყო, არამედ წითელი ღროშებისა და ყვავილებისა.

— ჰმმ! დაიწყეს! — ჩაიციხა გუნებაში ეთელ

სნოუდენმა, ნაპირზე რომ ზღვა ხალხი და გაშლილი ღროშები დაინახა: ამხანაგო შოუ! ხომ გეცნობათ ეს სურათი? — ჩაულაპარაკა მან ტომ შოუს.

— მართალი გითხრათ, ამხანაგო, კარგათ არ მეცნობა: იქ, რუსეთში, სახე ყველას ჩამოსტიროდა და დამფრთხალი კურდღლებივით. აცეცებდენ თვალებს, აქ კი, შეხედეთ, როგორ უბრწყინავთ სახეები. — უპასუხა შოუმ.

— ეს გახლავთ მთავრობის წარმომადგენელი ამხანაგი საბახტარაშვილი, გარეშე საქმეთა მინისტრის ამხანაგი! — ძლივს გაავგონა ისიღორე რამი-

„ჩვენ ვნახეთ აქ ხალხი, რომელსაც სოციალიზმი თავის რწმენათ გაუხდია და ამისთვისაც არის, რომ ყველა ჩემმიერ გავიხილ „ინტერნაციონალზე“

კარგათ უკრავენ ინტერნაციონალს აი აქ, თქვენს საქართველოში.“

ინგელსი (ხუთლუდა)

შვილმა სტუმრებს საერთო ყიჟინაში და „ვაშას“ დახილში.

დელეგაციის წინ წარსდგა ახოვანი ქაბუკი, სუფთად პირ-მოპარსული, მომხიბლავი ღიმილით სახეზე და ხელი ჩამოართვა სტუმრებს.

ეს გახლდათ დავით კობალი.

— ქალაქ ბათუმის მოურავი, ამხანაგი ანჯაფარიძე! — განაგრძო გაცნობა ისიდორე რამიშვილმა.

ამასობაში კობალმა მოასწრო ყველას ხელის ჩამორთმევა, წინანდელ ადგილზე დაბრუნდა საჩქაროთ და როცა გიზო ანჯაფარიძე მოემზადა სტუმრების წინაშე წასადგომათ, ხერხიანათ გადაუდგა წინ მოურავს და იმავე მომხიბლავი ღიმილით ხელახლა ჩამოართვა ხელი ყველა სტუმრებს.

— საგანგებო კომისარის თანაშემწე გენერალი მდივანი! — წარმოსთქვა ისიდორე რამიშვილმა და ვიდრე გენერალი ხელის გაშვერას მოასწრებდა, კობალმა მესამე-ჯერ დაუარა სტუმრებს და მაგრათ ჩამოართვა ხელი.

— საკვირველია, დედა, როგორ ყველანი ერთმანერთს ჰგავან! — გადაულაპარაპა ჰიისმანსის ასულმა დედას, რაკი მინისტრის ამხანაგიც, ქალაქის მოურავიც და გენერალი მდივანიც, კობალის ოინის ფაშო, მართლაც საოცრად ჰგავდნენ ერთმანერთს...

თბილისისაკენ

სალამოს 10 საათზე სტუმრები თბილისისაკენ გაემგზავრენ.

წინდაწინვე დეპეშით გაფრთხილებული იყო ხალხი. რომ გზაში არავინ დახვედროდა დელეგაციის მატარებელს და მგზავრობისა და ახალ შთაბეჭდილებათაგან დაქანცულმა სტუმრებმა ვაგონში შესვლისთანავე ტკბილათ დაიძინეს.

არ გასულა 10 წუთიც, რომ უეცრად მატარებელი გაჩერდა და ვაგონში საშინელი ყიჟინა და „ვაშას“ ძახილი შემოიჭრა.

— რა მოხდა? ვინ არიან?— ერთხმად წამოიძახეს ამ ხმაურობისაგან გამოღვიძებულმა დელეგატებმა.

— მახინჯაურის მოწინავე დემოკრატია გზაზე გადუღდა მატარებელს და გააჩერა. მიბრძანდით ფანჯარებთან და მიესალმეთ!— გამოუცხადა სტუმრებს დავით კობალმა, რომელიც მთარგმნელათ წაჰყვა თბილისში დელეგაციას და თითონაც მივიდა ფანჯარასთან სიტყვის წარმოსათქმელად.

ერთი წუთის შემდეგ ყველა ფანჯარაში თითო თავი იყო გამოყოფილი და მქუხარე სიტყვები მოისმოდა.

კობალის ხმა ყველას ფარავდა.

მატარებელი საერთო აღფრთოვანებამ გააცილა და ილაჯ-გაწყვეტილმა სტუმრებმა კვლავ ლოგინებს მიაშურეს.

მაგრამ აი ხელ-ახლა გაისმა საზარელი ყვირილი და ტაშის ცემა და მატარებელი გაჩერდა.

ეს ქობულეთის დემოკრატია აღმოჩნდა.

ქობულეთს მოჰყვა ნატანები, ნატანებს სუფსა, სუფსას ნიგოთი. ყველგან ერთი და იგივე სურათი მეორდებოდა.

ათ-ათი წუთით ძლივს ასწრებდნენ ჩათვლემას საბრალო სტუმრები და ისევ ფანჯარასთან უნდა მივარდნილიყვნენ სიტყვის წარმოსათქმელად.

ბოლოს ზოგიერთ მათგანს ისე გაუჭირდათ, რომ ოინს მიჰმართეს: აღარ დგებოდნენ ზეზე ხალხის მისასალმებლად.

მაგრამ ეს ოინი მალე გამოაშკარავდა და ტომ შოუს წინადადებით, რათა შემდეგში არავითარი სიყალბე და მოტყუილება არ ყოფილიყო, დელეგატებმა ერთი გრძელი თოკი მოიბეს ფეხებზე იმ ანგარიშით, რომ ერთის წამოდგომისთანავე სხვებიც ძალაუნებურათ წამოცვივნილიყვნენ.

ამ ზომამ გასჭრა და ამის შემდეგ მგზავრობა უინცინდეტოთ გაგრძელდა.

ნაშუაღამევის მეორე საათი დაიწყო კიდევ, საჯავახოს დემოკრატისა რომ გამოეთხოვენ.

— ეხლა კი თავისუფლათ დავიძინებთ... ისე გვიანია, რომ მგონი აღარ შეგვაწუხონ!— წარმოსთქვა რენოდელმა და ყველანი ცოტა იმედ მოცემულათ წამოწვენ. თოკი მაინც არ მოიხსნეს, ყოველ შემთხვევასათვის და კარგათაც მოიქცენ, რადგან რალაც ოციოდე წუთის შემდეგ ნაჩვევი ხმაურობა მოისმა, ოღონდ უფრო ძლიერი, და მატარებელი გაჩერდა.

სტუმრები რომ წამოცვივდნენ, კობალი წელსევეთ ფანჯარაში იყო გაყოფილი და თავის სიტყვას ათავებდა კიდევ სამტრედიელების წინაშე.

— ამხანაგებო!— ჰქუხდა კობალი: დიდ მაღლობას გიძღვნით ევროპის 600 მილიონიან შეკავშირებულ პროლეტარიატის მაგიერ. როდესაც ჩვენ დავბრუნდებით ევროპაში, მე ვეცდები ყველა თქვენი საქირბოროტო საკითხები დაუყონებლივ გავარიგო. ვილსონს პირადათ ვინახულებ და დიდ საყვედურს ვეტყვი! გაუმარჯოს საქართველოს! გაუმარჯოს სოციალიზმს...

ამ ჩემს სიტყვას ინგლისურ ენაზე გადაგითარგმნის ამხანაგი შოუ, ხოლო ფრანგულათ ამხანაგი ვანდერველდე...

შოუმ და ვანდერველდემ დაუყონებლივ სთარგმნეს კობალის სიტყვა.

თბილისს რომ მიუახლოვდნენ, უძინარმა და ქანც მიღეულმა მაკდონალდმა ამოიღო უბის წიგნი და ჩასწერა:

„ქართველები სცხოვრობენ მხოლოდ რკინის გზის ლიანდაგის გასწვრივ. ღამ-ღამობით იკრებებიან, მატარებლებს აჩერებენ ყვირილით და ტაშის ცემით და მგზავრებს არ აძინებენ. ეს ძალიან ცუდი ჩვეულება ჰქონიათ.“

თბილისის სადგურზე.

ამასობაში თბილისის სადგურზე დიდი ფაციფუცი და მზადება იყო.

ცხრა საათი სრულდებოდა კიდევ. ჩქარა მატარებელიც უნდა გამოჩენილიყო.

კობტათ გამოწყობილი რკინის გზის მილიციონერები შეეცარიელებს ჰგავდნენ და ისეთი უწყინარი კრავის შეხედულება ჰქონდათ, თითქოს ერთი კაციც არასოდეს ჩამოეთროსთ გაქანებულ მატარებლიდან.

სასტუმრო ოთახების წინა ბაქანზე შეგროვილ ხალხს მედიდურათ და კმაყოფილად დაჰყურებდა ჩვენი მოურავი ბენია ჩხიკვიშვილი: მან მოასწრო კიდევ ხალხის ორ ნაწილათ დაყოფა, განაშორა იფქლი ღვარძლისაგან, ღვარძლი გარეთ დასტოვა, ხოლო იფქლი დარბაზში მოათავსა.

მართალია, ორიოდე ბანოვანი იფქლში გაუროია მთარგმნელების სახით, მაგრამ განა ვინ არ იცის ჩვენი ბენიას აქილესის კოჭი და მშვენიერ სქესისაკენ პლატონიურ ღრეკილებას აბა ვინ არ აბატყვებს?

— აბა, ბატონებო! ეგრე იდექით, არ აირიოთ, მატარებელი მოდის კიდევ!— მკაცრათ გამოაცხადა მან და ცოტა არ იყოს მღვღვარება დაეცყო.

— Онъ въ три шеренги васъ построить, А пиенете,— такъ мигомъ уснобонты!— ჩაილაპარაკა ვიღამაც.

მართლაც მოისმა მატარებლის კივილი.

ვიქტორ თევზაია მარდათ გაუძვრა ფეხებში ბენიას და მოწინავე პოზიცია დაიჭირა.

ბენიას არ მოეწონა ვიქტორის სიმარდე, გადაალაჯა ფეხი და კიდევ უფრო მოწინავე პოზიცია იგდო ხელში.

აი გამოჩნდა მატარებელიც.

ზედ ორთქლმავალზე გადაბოტებულიყო ცენტრო კავშირის სინემატოგრაფის გამგე გერმანე გოგიტიძე, თითქოს უნაგირზე ზისო, თავი ორთქლმავალის წინ გადმოეყო და აღელვებულის ხმით სხაპა-სხუპით უყვიროდა სინემატოგრაფის გადამღებს, რომელიც თავის აპარატით ორთქლმავალის წინა ბაქანზე მოთავსებულიყო.

— მოამზადე აპა-ატი! აპა-ატი მოამზადე ჩქა-ა! — ანჩხლობდა გერმანე.

მატარებელი დინჯათ გაჩერდა და ყველას თვალები და გულის ყური ძვირფას ვაგონს მიაწყდა.

ვაგონის კარი გაიღო და გადმოვიდა პირველი სტუმარი.

ბენიამ ორი ნაბიჯი წარსდგა წინ, სათვალე გაისწორა და დაიწყო:

— ძვირფასო ამხანაგებო! თბილისის პროლეტარიატი მოუთმენლათ მოეღის თავის მასწავლებლებისა და მოძღვრების...

— გაჩუმდი, კაცო! ეს არ არის! ჩასძახა ყურში ვიქტორ თევზაიამ და კალთა ჩამოსწია.

ბენია შედგა, მიაჩერდა სტუმარს და უკან დაიხია.

— ფუ, დასწყევლოს ღმერთმა, შენა ხარ, კაცო?

მის წინ აღდა და გარინდებით ყურს უგდებდა რიხიანათ დაწყებულ სიტყვას... დათიკო კოპალი...

სადგურის სასტუმრო დარბაზში

დელეგაციას წინ მიუძღოდა ემილ ვანდერველდე, რომელიც პირველი შევიდა სასტუმრო დარბაზში. ძვირფას სტუმრებს აქ ნოე ჟორდანი მიეგება.

საუცხოვო იყო ნოესა და ვანდერველდეს შეხვედრა, მაგრამ სჯობია აქ „ერთობის“ თანამშრომელი ბატონი ლ. რ. ვალარაკოთ

აი როგორ ასწერა ეს მომენტი ხსენებულმა თანამშრომელმა გაზ. „ერთობაში“:

„ორი უზარმაზარი, ძლიერი და შეუღრეკელი მუხა შეხვდა ერთმანერთს.

ერთი მუხა, ბელგიაში აღმოცენებული, ხოლო მეორე — საქართველოში.

პირველი მუხა ევროპის კულტურის აკვანმა აღზარდა, გარნა მეორე მუხაც იმავე ევროპის კულტურას ეზიარა.

მათი ფოთლების შრიალი წარმტაც მუსიკასავით გაისმოდა დარბაზში და მათი ჩრდილი აგრილებდა დამსწრებს.

მუხებმა გაუწოდეს ერთმანერთს თავიანთი კეთილშობილი და პატიოსანი ტოტები.

აქვე იღგენ სხვა, უფრო მომცრო, მაგრამ ძლიერი, მუხები, — რენოდელი, შოუ, მაკლონალდი, ჰიუსმანსი და სხვანი.

გარდა ამ ევროპიელ მუხებისა ამავე დარბაზში იმყოფებოდნენ აგრეთვე ქართველი მუხები და წიფელები — ნოე რამიშვილი, ნოე ხომერიკი, ბენია ჩხიკვიშვილი და სხვანი.

სოციალისტური ტყე დაიძრა!..“

აქ შევწყვიტოთ ეს მხატვრული აღწერა და გავყვეთ „დაძრულ ტყეს“.

დამფუძნებელ კრებაში

დამფუძნებელ კრების სხდომაზე განსაკუთრებით საყურადღებო იყო ქართველ ესერების ლიდერის ლეო შენგელაიას სიტყვა.

ეს ისე ძლიერი და კეთილშობილი სიტყვა იყო რომ დროშაზე მოქარგული თეთრი გიორგი ყაყაჩოსავით გაწითლდა და საჯაროთ, ყველას დასანახავათ, ორატორისკენ გააფურთხა.

სახალხო სახლში

სახალხო სახლში ამ სტრიქონების დამწერმა და, ჩვენ გვგონია, სხვა დამსწრებმაც, დიდი შიში გამოვიარეთ.

ეს შიშის ზარი ამხან. ვანდერველდემ დაგვცა. დღესაც არ ვიცი, ვინ აამხედრა ჩვენს წინააღმდეგ ამხ. ვანდერველდე, მაგრამ თავიდანვე ეტყობოდა, რომ კარგს არაფერს გვიპირებდა.

როგორც ვეფხვი თავის საკბილოს, ისე ეპარებოდა ვილაცას სიტყვის დაწყებისთანავე ორატორი: თავი მხრებში ჩაემალა, ნიდაყვი მოხრილი ხელები წინ გაეწია, თითქოს ვილაცას უნდა სტაცოს ანაზდათო და ფრთხილი ნაბიჯით მიიწვოდა წელში მოხრილი მარცხენა ლოყისაკენ. სამიოდე ნაბიჯი რომ გადადგა, ნათლად გამოიჩვენა, რომ ნიკო ელიავას ეპარებოდა.

— საწყალი ნიკო! ალბათ გაუგო, რომ ერთდროს მოიბოლშევიკებდა! რაღა ჰქნას ახლა, სადღა გამეკცევა? — გულის კანკალით ვფიქრობდი, მაგრამ ნიკომ დროზე იგრძნო საფრთხე და გიორგი კონიაშვილს ამოეფარა ზურგს უკან.

მაშინ ორატორმა ხელები დაიქნია, თითქოს ამბობდა, გამეკცა მაგრამ ჯანიც გავარდნიაო, უკან დაიხია წინანდელ პოზიციაზე და გააფრთხებით ეკვეთა წინ. თვალები უელავდა და მოღერილი მუშტები ქნევით მიჰქონდა პარმენ კახიანისკენ.

— ნამდვილათ დაჰკრავს! — ვფიქრობდი გუნებაში: ახტაა, ღვთის წინაშე: რას იწყებდა „ინტერნაციონალს“, თუ არ იცოდა?

პარმენი გასაქცევით წამოდგა, მაგრამ მუხლები ჩაეკეცა და იქვე ჩავსვენა მელიტონ რუსიას კალთაში.

ტომ შოუ

ტომ შოუ ათი წლისა შევიდა საქსოვ ქარხანაში. 11 წლის ის შეუერთდა მქსოველთა ტრედ-იუნიონს. 20 წლის გახდა ამ ტრედ-იუნიონის კომიტეტის წევრი. 33 წლის ის უკვე მქსოველთა ტრედ-იუნიონის მდივანია. დღეს ის მდივანია მქსოველთა ინტერნაციონალურ ტრედ-იუნიონის და ვიცე-პრეზიდენტი მთელ ინგლისის მქსოველთა ორგანიზაციისა *).

1918 წ. ტომ შოუ აჩვენებდა იქნა პარლამენტის წევრად. წელს იგი თავმჯდომარეობდა ჟენევის სოციალისტურ კონგრესს. უდიდესი გავლენა აქვს ტრედ-იუნიონთა შორის. ის იყო ამას წინაშე საბჭოთა რუსეთში, რევოლუციური ინგლისის მუშათა დელეგაციისა.

*) დღეს „ეშმაკის მათრახის“ რედაქციისთვის აღვილი გასაგებია, თუ რატომ ეტანებიან ამ რიგით ინგლისურ ფართულულობას.

ეთელ სნოუდანი

ქანი ეთელ სნოუდანი მეუღლეა ცნობილ ინგლისელ სოციალისტის ფილიპ სნოუდენისა. იგი დაიბადა 1881 წელს. აქვს ბევრი ნაწერები სოციალიზმზე და ფემინიზმზე. ათი წლის განმავლობაში ის დადიოდა იმერიაში, კანადაში, ხალ ზელანდიაში, ინგლისში, კვრანში და აწუბდა მიტინგებს და ლექციებს, სადაც უმთავრესი საგანი ქალთა მოძრაობა იყო. ის წევრია ინგლისის მუშათა პარტიის აღმასრულებელ კომიტეტისა. წევრად იყო ინგლისის მუშათა პარტიის დელეგაციისა ბალშევიკურ რუსეთში. ამ უკანასკნელ დღეებში გამოვიდა მისი წიგნი: „ბალშევიკურ რუსეთში“.

— მწოლარეს არ სცემენო! — მგონი ასე დაიწყებდა ვანდერველდემ და თავის ადგილას დაბრუნდა.

მცირე დასვენების შემდეგ ორატორი დარბაზის სიღრმეში ერთ წერტილს მიაჩერდა დაჟინებით და ათრთოლებულის ხმით დაიწყო ლაპარაკი. უცებ სახე შეეცვალა, შიში აღებეჭდა თვალებში, ხელები ჯვარით გაშვირა აქო-იქით და კანკალმა აიტანა.

— ნეტა რამ შეაშინა ასე მოულოდნელათ? — გავიფიქრე მე და იქით დავიწყე ცქერა, საითაც შეშინებული ორატორი იცქირებოდა; არც ფოცხვერაშვილი და არც ვარდენ ღვანკითელი არ მოსჩანდენ თეატრის დარბაზში. აღექსანდრე დგებუაძე თუმცა კი იყო, მაგრამ იარაღიც არ ჰქონდა, და სიტყვასაც არ ამბობდა იმ დროს.

გონს რომ მოვიდა და დამშვიდდა, კიდევ ბრაზმა მოუარა, მიწყვეტით მიტრიალდა იქითკენ, სადაც ეშმაკი უჯდა მაგიდას და დავით შარაშიძე

იღვა და სწრაფი ნაბიჯით წავიდა მათკენ იმ აშკარა გადაწყვეტილებით, რომ წინ დახრილი თავით გაეტანა ორივე.

— ვთქვათ, დავითის თარგმანი არ მოეწონა, მაგრამ ეშმაკს რაღას ერჩის? ნუ თუ, მე რომ მხარავს რედაქციაში, ამის გულისთვის უნდა მისი მოსპობა. ოღონდ მაგათ ნუ დამხოც, ძვირფასო ემილ, და მზათ ვარ ათას გზის უარესი ტანჯვა და ჩაგვრა ავიტანო ეშმაკისაგან!

ამ ფიქრში ვიყავი, როდესაც დავით შარაშიძე კატასავით გადახტა სცენის მეორე მხარეზე, ხოლო ეშმაკი ეშმაკით გაჰქრა სადღაც. მხოლოდ მისი წაქცეული მაგიდა-ლა მოჩანდა და რაღაც უცნაური მსხვრევა მოისმა კულისებიდან.

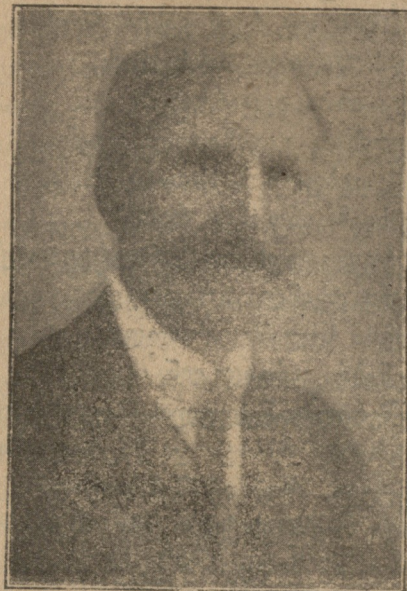
პირში ჩალა გამოვლებული ვანდერველდე ღრიალით დაბრუნდა უკან და ისე მაგრათ დაჰქრა ფეხი იატაკზე, რომ მთელმა თეატრმა ცახცახი დაიწყო.

კიკარ კენელაშვილი

ნორმანდიელის (საფრანგეთის ბიოენციას). გახათლეუბა მიღებული აქვს საბიუთადო სკოლაში. 21 წელია რაც საფრანგეთის სოციალისტურ პარტიის წევრია. რამდენიმე წლის განმეულბაში პარტიის დაფალებით ის პრფანგანდისტათ იყო. შემდეგ გახდა „ჭუმანიტეს“ მთავარი რედაქტორი, რცა ამ გაზეთს უფრესი ხელმძღვანელებდა. 1915 წელს უფრესის სიკვდილის შემდეგ დაინაშნა „ჭუმანიტეს“ დირექტორათ. თავი დაანება გაზეთის ხელმძღვანელებას 1918 წ.

ესლა ზიერ რენდელი სტუმს რამდენიმე ამხანაგებთან ერთათ კვირეულ გაზეთს „სოციალისტურ ცხოვრებას“ ეს არის ირგანო იმავე სასელების ჯგუფის, რომელიც მიზანია ეველ ამ ელემენტების გაერთიანება, რომლის მიზანია დემოკრტიის გზით სოციალიზმის მიღწევა.

კახაია მახველაშვილი

დაიბადა მოტლახდაში 1866 წელს. 1900 წელს არჩეულ იქნა ინგლისის მუშათა პარტიის მდიანათ და 12 წლის განმავლებაში იყო პასუხისმგებელი პარტიის ეველა ორგანიზაციულ საქმეებში. სამი წლის განმავლებაში ის იყო თავმჯდომარე დამოუკიდებელ მუშათა პარტიისა. ხელმძღვანებდა უფრულ „სოციალისტურ მამხილვას“ 1906 წელს არჩეულ იქნა პარლამენტში, სდაც თავმჯდომარეობდა მუშათა პარტიის ფრაქციას. ამის დრფს ის ენერგოულად მოითხოვდა ამის შეწვეტას. დღეს-დღეობით იგი მთელ თავის დრფს ანდომებს ლიტერატურულ და პრფანგანდისტულ მუშაობას. მაკდონალდი დადი ცოდნის და ერუდიციის კაცია.

უაქანჯალაგულის ლაქსები.

აბა, მომიჯექ ღომენტი!—
ავსწონ-დავსწონოთ მომენტი,
ვსთქვათ არც ნაკლები, არც მეტი—
ვიმჯელოთ ობიექტიურად—
— დელეგაცია ჩვენ თუ რად
გვეწვია სახლში დღეს სტუმრად?
პურ-ღვინო ქართველთ სჩვევია:
— აბა სთქვი, ვინ არ გვეწვევია;
საიდან სით მოსულები—
ამბობდნენ:— ვართ კონსულები,
ამბობდნენ— ვართო მისია,
სულყველამ წამოგვისია
მტრები და ორგულებია
(გვაშიშვლებიეს ხმლებია)
მაგრამ ჩვენ ვსცანით მგლებია,
(დავაძვრეთ ბევრს კბილებია)
აბა, სთქვით, ვინ არ გვეწვევია,

და ჩვენც, ვით ქართველთ სჩვევია,
პურ-ღვინო მაინც მივართვით,
გულში რაც გვექონდა კი არ ვსთქვით,
ებლანდელ დროში სტუმრობა
არ არის ძმაო ხუმრობა,—
ვერ შახვალ ისე ადვილად
საუზმეთ, ვახშმათ, სადილოთ
ასე არ არის მარია!—
სტუმარი, ხომ სტუმარია,
თუნდ იყვეს ავი კაცია,
მაგრამ ეს დელეგაცია
სულ სხვანაირი კაცია:
აკი ვსთქვი— მათი სტუმრობა
ვისაც სურს ჩვენი მოყვრობა,
(და არ მზაკვრობა და მტრობა).
ნახონ მათ ჩვენი მოპყრობა,—
ლხინი, ზემი, დათრობა,

დროს ტარება და გართობა...
 და მათ თუ ჩვენ გვინახულეს,
 თვის წადილი აისრულეს,
 მეც იმათ ვედარბაზები,
 ყურძნით აკუნწლულ ვაზებით
 აჩქეფებული მაქრითა —
 (ვასიამოვნო მაშ რითა)
 პირველ უთხრათ **ვანდერველდეს:**
 შენი ღვაწლი არ დაძველდეს
 ჟამთა სვლაში არასოდეს.
 შენებრ კარგად ვინ იცოდეს
 მაშვრალთ წყლულის მკურნალობა,
 მტრებზე რისხვა და მწყრალობა
 მეტყვი, რომ აქ შენიდავი,
 სხვა რაღა ვთქვათ: ეჭვ, ნეტავი. —
 სულ აქ მოგვცა თქვენი თავი...
 შემდეგ მიველ, ვინახულე
 შოუ, ეთელ სნოუდენი,
 უბურ-ღვინოთ რუსეთიდან
 რომ იქნენ სწრაფლ განადგენი,
 მიველ ვკითხე: თუ რუსეთი
 არის ღღეს ის-რამ ისეთი,
 რომ სულ ყველას ის ღღეს კიცხავს,
 მგლები იქ რად იცვამს ცხვრის ტყავს?
 მითხრეს: როგორ გეკადრება —
 აბა როგორ შეედრება
 სამოთხესა — ჯოჯოხეთი, —
 სად ჯორჯია, სად რუსეთი,
 აბა რა აქვთ ამათ ერთი...
 ეს სთქვეს, დავრჩი კმაყოფილი,
 თითქოს ეძღნათ ფუთი ფქვილი,
 შემდეგ ვნახე მე ინგელსი,
 წრფელად მივეც ხელი ხელში
 უთხარ: თქვენთან მაქვს საკითხი
 სთქვით: გესმით ბინის საკითხი,
 ჩვენში ასე რომ გამწვავდა,
 ჩვენ თქვენამდე არვინ გვყავდა
 ბრძნული რჩევისა მომცემი
 უბინოს ნუგეშის მცემი,
 გვაქვს „**ბინის განყოფილება**“
 მხოლოდ უკმაყოფილება
 მოქალაქეთ მან შესძინა,
 უბინოს ვერ მისცა ბინა
 (ალბად ყურზე თუ ეძინა)
 ერთ რამეს გთხოვთ, დაგვეხმაროთ,
 მარტო მოსვლა არ გვაკმაროთ,
 ერთი ჩვენებს რომ ურჩიოთ
 და სწორი გზა აურჩიოთ:
 თუ რომ უნდათ ბინის საქმე
 (მართალი ვსთქვა მიჯობს აქ მე)
 გაარიგონ, მოავგარონ,
 უბინოთ ცრემლი არ ღვარონ,
 ადგენ და ჩამოიარონ,
 (მარტო სიტყვა არ გვაკმარონ)

და ოთახები დათვალონ
 და აი, რა დაგვავალონ:
 თუ ერთს ქონდეს რვა ოთახი,
 არ იქნება ავი ახი
 რომ მას ოთხი ჩამოართვან
 უბინაოს ის მიართვან?!
 საყვედური რად უნდა სთქვან?
 სპეკულიანტ, კონტრაბანდისტ
 მაკლერებით და ჩარჩებით
 ავსებული ყველგან ბინა...
 სხვები კი ლურჯ ცის ქვეშ ვრჩებით,
 ჰო და ასე დაგვავალონ,
 ოთახები დათვალონ,
 ეს არ არი საქმე ძნელი,
 ვარ თქვენთან ამის მთხოვნელი!“
 შემდეგ ვნახე რენოდელი,
 მარკე, რამზე მაკლონალდი,
 ჰუისმანსი, დებრუკერი
 და ყველამ დამიკრა კვერი:
 სთქვეს: თქვენ ქმნით სამეფოს მაშვრალთ,
 არ გეცხართ იმ ჭკუით დამთვრალთ,
 ჰხამს ჩვენ ასე ვინელმწიფოთ —
 — მკვანხე, ძალით არ ვამწიფოთ.“ —
 მწიფე ხილი უნდა ვკრიფოთ —
 ვინც არ უცდის დამწიფებას
 შეეყრება იგი სნებას.
 მითხრეს: „ჩვენ სხვაც გვედარბაზა
 ჩვენს წინ ხარჯეს ოხრად ფრაზა,
 მაგრამ ჩვენ ვერ გაგვაბრაზა
 მენშევიკებზე დასმენამ
 და უმგავსო მათმა ენამ,
 ვინ უწყს რა არ დაატრქვია.
 გავათავეთ!.. სათითაოდ
 მოვახსენე: „უკაცრაოდ
 შეგაწუხეთ თუ რამესთვის,
 მაგრამ მჯერა თქვენ საქმისთვის
 გვესტუმრე და გაგვაცანიოთ,
 გზა მშვიდობის! გვჯერა გვცანიოთ,
 თუ რანი ვართ რას ჩავდივართ,
 --- როგორი გზით სად მივდივართ,
 ამას გვჯერა მოახსენებთ
 ჩვენს მეგობრებს, მუშებს თქვენებს.
 ჩვენც თქვენთან ვართ სულ იცოდეთ
 და თუ სხვაფერ შეგვიცოდებთ:
 იქიდან თუ მოგვაწოდებთ
 ტანსაცმელს და ფეხსაცმელს,
 ღმერთი მოგიმართავთ ხელებს,
 კარგი საქმე გასახელებთ.“

შექანჯალბული

ტომ შოუსთან

(პატარა ინტერვიუ)

ინგლისელ სტუმარ ტომ შოუს ვერაგინ უსაყვედურებს ვერც სიგამხდრესა და მით უმეტეს ვერც ფერნაკლულობას, მაგრამ როცა მის კაბინეტში შევედი (ზოგიერთა პოლიტიკურ საკითხთა გამოსარკვევად) ამხანაგი შოუ ერთობ ლალის ფერი და ლოყებ ავარდებული მეჩვენა.

— გაგვიწყრა ღმერთი! ალბათ გააჯავრეს რაზედმე! გავიფიქრე მე და კრძალული აღერსით თავი დავუკარი.

— გთხოვთ, პატივცემულო! ამხანაგო დაბრძანდეთ! ერთის სიტყვით მითხრა შოუმ და სკამზე მიმითითა. მეც დავჯექი. სული მოვიბრუნე და მივმართე.

— ძვირფასო ამხანაგო! თქვენს წინაშე სდგას ეშმაკი, რომელსაც...

— როგორ თუ ეშმაკი?! მართლაც ახირებულბული ხალხნი ყოფილხართ ეს ქართველები. იმდენი მიყვეს, რომ ეშმაკის ამხანაგიც გამხადეს?! სამი სიტყვით მითხრა ტომ შოუმ.

— რა გაეწყობა; ყველაფერს უნდა შევვყოთ ამხანაგო ტომ! ქართული ანდაზის სიტყვით „სტუმარი მასპინძლის...“, ეს ხომ თქვენ უკეთ მოგეხსენებათ.

— სრული ქვეშაობაა. აი ახლა ძლივძლიობით ვადავურჩი სიკვდილს.

— როგორ თუ სიკვდილს? ვინ გამოჩნდა ისეთი ვერაგი, რომ სტუმარზე ხელი აღიმაღლა?

— რომელი ხელი, ამხანაგო! ხელიც და ფეხიც. რაღა გავაგრძელო დღეს აბანოში გეახელი.

— მერე? ალბათ ძლიერ ნასიამოვნები დაბრუნდით.

— საკმარისია რომ დავბრუნდი. სიამოვნებაზე აღარაფერს ვიტყვი.

მე ათასი ექვები დამეზადება. ვიფიქრე: ალბათ ოქროს საათი მოჰპარეს ჩვენს ძვირფას სტუმარს; შეიძლება სტერლინგები ამოუტოცეს ჯიბიდან, როგორც ეს ხშირად სჩვევიათ; ვინ იცის იქნებ პიჯაკიც გააცალეს ხელიდან და მოეღს ევროპაში სახელი გაგვიტეხეს მეთქი და გულ მოდგინებით ხსთხოვე არ დაემალა ჩემთვის ის ამბავი, რაც მას აბანოში შეამთხვიეს. ტომ შოუმ შეიწყნარა ჩემი თხოვნა და დაიწყო.

— ხანგრძლივმა მგზავრობამ ძლიერ შემაწუხა და დღეს ღლით თქვენს აბანოებში განვიზრახე განბანა.

— ჩინებული საქმეა.

— მიღებით ერთობ თავაზიანათ მიმიღეს, ცალკე ოთახი დამითმეს. მეც რასაკვირველია თავი არხენიანთ ვიგრძენი. ტანთ გავიხადე და საბანაოთ მოვემზადე.

ტომ შოუს სახეს მრისხანება დაეტყო. ცოტა შეისვენა და განაგრძო.

— უცებ, გაიღო კარები და ჩემს ოთახში ვილაც მეორე კაცი, ტიტველი კაცი შემოიქრა! მართალია წელზე პატარა ნარმის სარტყელი ამკობდა, იარაღი არაფერი ჰქონია, მაგრამ წარმოიდგინეთ ჩემ ნება დაურთველად, ძალათ მეორე ტიტველი კაცი შემოიქრა. სიტყვის თქმაც ვერ მოვასწარი, უცნობმა მრისხანეთ მიბრძანა დავწოლილიყავი და

იქვე ქვის ტახტზე მიმითითა. შიში და რისხვა ამ მოძალადესადმი ერთმანეთს შეებრძოლა ჩემს არსებაში, მაგრამ საბოლოოთ თანხმობის გრძნობამ სძლია და უსიტყვოთ გავიქიმე ცივი ქვის ფიცარზე. „რაც მომივა, მომივა“ მეთქი განვივლე გულში და ბედის წერას დავემორჩილე. უცნობმა არც აცივა, არც აცხელა, ერთი მძლავრათ დამკრა ბეჭებზე ხელი და თვალის დახამხამებაში ჩემს ზურგზე გაჩნდა. რამოდენიმეჯერ ჩაიარ-ჩამოიარა, ვატიყობდი ძლიერ მოსწონდა სასეირნოთ არჩეული ადგილი. მე განძრევისა მეშინოდა, ვინაიდან უკეთუ ჩამოვარდნილიყო უარესი ძალადობა იყო მისგან მოსალოდნელი.

როდესაც სეირნობა მოეწყინა ალბათ ძირს დაიხედა და თვალში ჩემი თავი ეცა. ის სწრაფად დაიღუნა, მტაცა თავში ხელი და საკმაო სისწრაფით მიატრიალ-მოატრიალა. ცხადია მას ეგონა, რომ თავი ტანზე ვინტით მქონდა მიმაგრებული და მოძრობა მოეხალისა. საბედნიეროთ ეს ასე არ გამოდგა და სხვათა შორის ჩემი კისრის სიმტკიცეს უნდა დავუმაძღლო, რომ აბანოდან თავი გამოწყვა.

ხანგრძლივი ტრიალის შემდეგ უცნობი დარწმუნდა, რომ ამაო იყო თავის მოძრობაზე დანახარჯი შრომა და ამავე მიზნით ეცა ჯერ მარჯვენა ხელს, მერმე მარცხენას. აქაც რასაკვირველია იმედი გაუმტყუნდა, მაგრამ ის გულს მაინც არ იტეხდა და თავისი მოღვაწეობა ახლა ფეხებზე გადაიტანა.

ასე მატრიალა თითქმის მთელი საათი. მე სულოგანაბული ველოდი აღსასრულის წამს თუ არა, სამწუხარო შედეგს მაინც.

ჩემი მოწინააღმდეგე კი არა სცხრებოდა; ის სულ ახალ-ახალ ოინებს იგონებდა.

რაკი დარწმუნდა, რომ შეუძლებელია როგორც თავის, აგრეთვე ხელებისა და ფეხების მოძრობა, ის პატარა ტომრით დამადგა თავს და რალაცნაირ აქაფებულ მყრალ ნერწყვში გამხვია.

მე ვიწექ და ქვეშაობა ინგლისური ხასიათის სიმტკიცით ვითმენდი. როცა მას ჩემი მიბრუნებამობრუნება მოეხალისებოდა ხან აქედან გამიტყლაშუნებდა ხან იქიდან. მეც თქვენებურ მწვალივით ვტრიალებდი და მოუთმენლად მოველოდი ამ საბედისწერო თავგადასავალის მშვიდობიანათ დავვირგინებას.

ღრო არა მაქვს, ამხანაგო ეშმაკო, და სრულად ვერ ავიწერ იმ სხვა და სხვა გამოცდებს, რომელიც ჩემმა ზურგმა, თავმა, კისერმა, მკლავებმა ფეხებმა გადაიტანა, მაგრამ თავს მაინც ბედნიერათ ვთვლი, ვინაიდან მოსალოდნელი იყო კიდევ უარესი შემთხვევა. ხუმრობა ხომ არ არის ოთახში თითქმის ტიტველა კაცი შემოგეჭრეს.

ტომ შოუ ადგა, ზრდილობიანათ გამომიწოდა ხელი და მითხრა:

— იმედი მაქვს, ამხანაგო ეშმაკო, როცა ლონდონში ჩამოხვალ კვლავ გამიხსენებ!

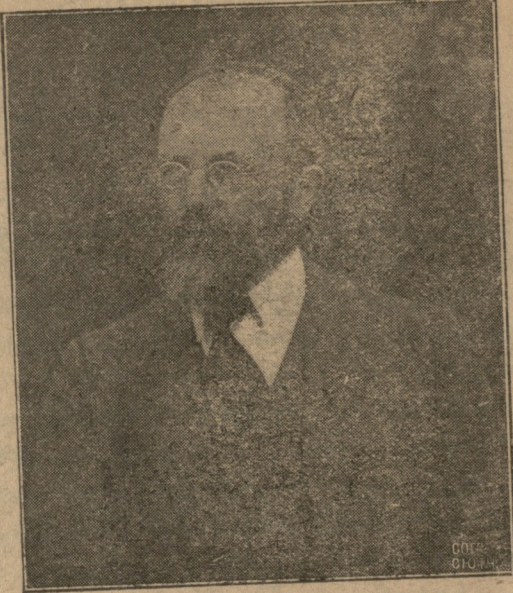
მეც მაღლობა მოვახსენე და გამოვეთხოვე. ვწუხვარ მხოლოდ იმას რომ თქმაც ვეღარ მოვასწარი, ის ტიტველი კაცი ყველას ასე აწუხებს და რომ მას მექისეს ეძახიან.

ეშმაკი.

კამილ ჰვიშიანიანი

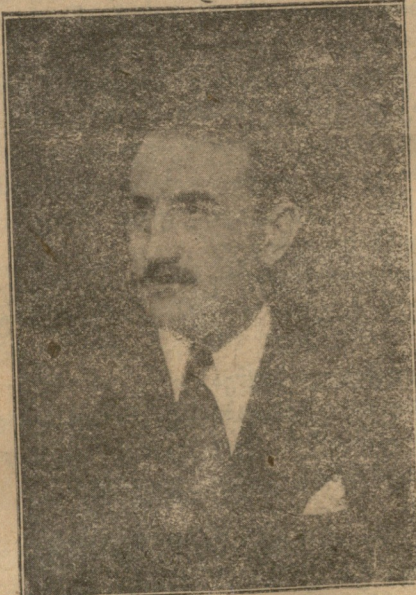
ბელგიელი სოციალისტი. დაიბადა 1871 წელს. ამგვარათ მოქსწრო ორ კომუნის: ჰარიზისს და მისკოვი-სას. ზირველს შეუგნებლად, მეორეს შეგნებულათ. ერთადერთ ნაკლს მისს შეადგენს ის გარემოება, რომ განათლება მიღებული აქვს უნივერსიტეტში. როგორც მოგესსენებათ მისკოვის კომუნისში უკვე დამტკიცა, რომ რაც უფრო მეტი განათლება აქვს მიღებული ის უფრო ბურჟუაზიული სულით გაუდგნითი სოციალისტია, ხელე უნგარო, ხელს კომუნისტათ შაილება ჩათვალდეს მხედოდ ის, ვინც ხელის მოწერა არ იცის, და ვისაც თავისი ვინაობის აღნიშვნა მეღანში ჩუთოთილი თითის დაწებით შეუძლია და ვინც ანგარიში ჯობსე დადილოთ იცის. კამილ ჰვიშიანიანი ამ მხრივ ერთობ ჩამორჩენილია რუსეთის კომუნისმისგან. ხუთი წლის განმავლობაში, სხედლობ 1891—1896 წლამდე ის ფილოლოგიურ მწერლობას და მკვლევარობას ეწედა, ხელე 1896 წლიდან არჩეულ იქმნა საერთაშორისო სოციალისტურ ბიუროს მდივნათ. ამ სარბიელზე მოდგაწობდა კამილ ჰვიშიანიანი 15 წლის განმავლობაში. თავის სამშობლოში კამილ ჰვიშიანიანი საკმაოდ დიდი სახელი აქვს. საქართველოში მის ჯერ-ჯერობით კარგათ არ იცნობენ, ვინაიდან სულ რამდენიმე დღეა რაც მოვიდა, საჯარო ნადიმს არსად არ დასწრება და ფართე საზოგადოებამ არ იცის, კარგი სმა შეუძლია, თუ კამილ განდერგედესავით გაურბის კახურს. იმედი გვაქვს ესეც, მალე გამოირკვევა და კამილ ჰვიშიანიანი ქართველ საზოგადოების მოლოდინს არ გააცრუებს.

ლ. დე-ბრუენი

ჩვენი მესამე ბელგიელი სტუმარი ლ. დე-ბრუენი დაიბადა 1870 წელს. ის მაშინვე მუშათა პარტიის წევრათ ჩაეწერა და პარტიულ ორგანოს ხელმძღვანელობას შეუდგა. ვისაც ჩვენს რედაქციებში უმუშავია, წვეულამ იცის, თუ რა ძნელია კარგი მოწინავე წერილის დაწერა. საკმაო გავისხენათ პარტო ის გარემოება, რომ ჩვენი ძვირფასი ამხანაგი ლეო ხათაძე სწორეთ მოწინავეების წერამ მთახუცა ასე უდროთ და უსაშველოთ. ამხანაგ ლ. დე-ბრუენს კი მიუხედავათ ხანგრძლივი სარედაქციო მუშაობის ჯერ-ჯერობით წვერში (რომელიც მას საკმაო გრძელი ასხია), ჭადარა თითქმის არ ურევია.

გარეშე სარედაქციო მოდგაწობის ამხანაგი დე-ბრუენი ცნობილია ბელგიაში როგორც სამეცნიერო ჰედაგოგორ დარგში მომუშავე. აღნიშნულ საგანზე ის ლექციებს კითხულობს ბრიუსელის უნივერსიტეტში.

ადრიენ მარკე

დაიბადა ბორდოში, პარტიის წევრია 1905 წლიდან. 1912 წ. იყო ბორდოს ხმოსნათ. ის არის მთავარი მდივანი ჟირონდის სოც. ფედერაციის კახეთ „CFI populaire“-ის ხელმძღვანელი.

საქართველოს სახანონო რკინის გზებ. სტამბა-ლიტოგრაფია